

Asia C-392/21

**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä**

Jättämispäivä:

24.6.2021

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Curtea de Apel Cluj (Romania)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

12.4.2021

Valittaja:

TJ

Vastapuoli:

Inspectoratul General pentru Imigrări

Pääasian kohde

Valitus, jonka pääasian valittaja (kantaja ensimmäisessä oikeusasteessa) T. J. on tehnyt Tribunalul Clujin (Clujin alioikeus) vakinaisia virkamiehiä koskevassa hallinnollisessa ja vero-oikeudellisessa riita-asiassa antamasta tuomiosta ja jossa vastapuolena (vastaaja ensimmäisessä oikeusasteessa) on Inspectoratul General pentru Imigrări (Romanian maahanmuuttoasioista vastaava virasto).

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeudellinen perusta

SEUT 267 artiklan mukainen pyyntö tulkita turvallisuutta ja terveyttä varten näyttöpäätetyölle asetettavista vähimmäisvaatimuksista 29.5.1990 annetun neuvoston direktiivin 90/270/ETY 9 artiklaa.

Ennakkoratkaisukysymykset

- 1) Onko turvallisuutta ja terveyttä varten näyttöpäätetyölle asetettavista vähimmäisvaatimuksista 29.5.1990 annetun neuvoston direktiivin 90/270/ETY 9 artiklan käsitettä ”erityiset korjaavat apuneuvot” tulkittava siten, että silmälasit eivät voi kuulua sen piiriin?
- 2) Onko neuvoston direktiivin 90/270/ETY 9 artiklan käsite ”erityiset korjaavat apuneuvot” ymmärrettävä siten, että sillä viitataan yksinomaan sellaisiin apuneuvoihin, joita käytetään vain työpaikalla tai työtehtäviä suoritettaessa?
- 3) Koskeeko neuvoston direktiivin 90/270/ETY 9 artiklassa säädetty työnantajan velvollisuus antaa erityinen korjaava apuneuvo yksinomaan tapauksia, jossa työnantaja hankkii tällaisen apuneuvon, vai voidaanko säännöstä tulkita laajemmin siten, että sen piiriin voivat kuulua myös tapaukset, joissa työnantaja korvaa työntekijälle tällaisen apuneuvon hankkimisesta aiheutuneet kulut?
- 4) Onko neuvoston direktiivin 90/270/ETY 9 artiklan mukaista se, että työnantaja korvaa tällaiset kulut yleisen, ”raskaan työn” perusteella tehtävän pysyvän palkankorotuksen muodossa?

Viitatus unionin oikeussäännöt

Turvallisuutta ja terveyttä varten näyttöpäätetyölle asetettavista vähimmäisvaatimuksista 29.5.1990 annettu neuvoston direktiivi 90/270/ETY, 9 artikla

Viitatus kansalliset oikeussäännöt

Turvallisuutta ja terveyttä koskevista vähimmäisvaatimuksista näyttöpäätetyölle annettu hallituksen asetus nro 1028/2006 (Hotărârea Guvernului nr. 1028/2006, privind cerințele minime de securitate și sănătate în muncă referitoare la utilizarea echipamentelor cu ecran de vizualizare) (jäljempänä asetus), jolla direktiivi 90/270/ETY on saatettu osaksi Romanian kansallista oikeusjärjestystä.

”12 §

Työntekijöiden on päästävä asianmukaiseen silmien ja näön tarkastukseen, jonka suorittajalla on siihen tarvittava pätevyys:

- a) ennen näyttöpäätetyön aloittamista työhönoton yhteydessä järjestettävässä lääkärintarkastuksessa;
- b) säännöllisin väliajoin sen jälkeen;
- c) kun työntekijöillä on näköön liittyviä vaikeuksia, jotka saattavat johtua näyttöpäätetyöstä.

13 §

Työntekijöiden on päästävä silmälääkärin tutkittavaksi, jos se 12 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen tulosten perusteella on tarpeen.

14 §

Työntekijöille on annettava kyseiseen työhön sopivat, erityiset korjaavat apuneuvot, jos 12 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen tai 13 §:ssä tarkoitetun tutkimuksen tulokset osoittavat sen olevan tarpeen eikä tavanomaisia korjaavia apuneuvoja voida käyttää.

15 §

Tällaiset 12–14 §:n mukaiset toimenpiteet eivät saa missään olosuhteissa aiheuttaa työntekijöille lisäkustannuksia.”

Työturvallisuudesta ja -terveydestä annettu Romanian laki nro 319/2006 (Legea nr. 319/2006, privind securitatea și sănătatea în muncă), jonka 5 §:n j kohdassa säädetään, että ”henkilökohtaisella suojavarusteella” tarkoitetaan ”kaikkia työvälineitä, joita työntekijä pitää yllään tai käyttää suojautuakseen yhdeltä tai useammalta työturvallisuuden tai -terveyden mahdollisesti vaarantavalta tekijältä, sekä kaikkia tähän tarkoitukseen käytettäviä täydentäviä varusteita tai asusteita”.

Tiivistelmä pääasian tosiseikoista ja menettelystä

- 1 Tribunalul Clujin (Clujin alioikeus) 19.6.2020 toimittamallaan kanteella nyt esillä olevan asian valittaja TJ nosti kanteen, jolla hän vaati tuomioistuinta määräämään nyt esillä olevan asian vastapuolen, Inspectoratul General pentru Imigrăriin maksamaan 2 629 Romanian leun (RON) suuruisen korvauksen näön korjaamiseen tarkoitetun erityisen korjaavan apuneuvon ja silmälasien, linssien, kehystämisen ja työn kustannuksia koskevista kuiteista ilmenevistä kustannuksista.
- 2 Valittaja ilmoitti työskentelevänsä Clujin Inspectoratul General pentru Imigrăriissa (Clujin alueen maahanmuuttopalvelu) ja kertoi, että hänen työtehtävänsä edellyttivät näyttöpäätelaitteen käyttöä, mikä altisti hänet seuraaville ylimääräisille vaaratekijöille: vilkkuvalle valolle, luonnonvalon puutteelle, liialliselle neuropsykologiselle kuormitukselle ja näöntarkkuuden heikkenemiselle.
- 3 Valittaja toteaa, että hänen näkönsä oli tämän vuoksi selvästi heikentynyt, mistä syystä hänen oli erikoislääkärin suosituksesta täytynyt vaihtaa silmälasinsa linssien voimakkuuden muutoksen sekä lievää kaukotaittoisuutta ja ikänäköä koskevan diagnoosin vuoksi.

- 4 Valittaja totesi, ettei tällaisia kuluja voida korvata kansallisessa sosiaaliturvajärjestelmässä, mutta että direktiivi 90/270/ETY, jonka mukaan työntekijä, joka työskentelee huomattavan osan tavanomaisesta työajastaan näyttöpäätteellä, altistuu näön heikentymiselle ja aivojen kuormitukselle, oli saatettu osaksi kansallista oikeusjärjestystä asetuksella nro 1028/2006. Valittajan mukaan asetuksen nro 1028/2006 15 §:n tarkoituksena on taata, ettei työssä syntyneiden ammattiin liittyvien terveysongelmien, kuten näön heikkenemisen, ehkäiseminen ja hoitaminen aiheuta työntekijöille kustannuksia. Hän pyysi työnantajaa korvaamaan silmälasien hinnan, mutta vastaus oli kielteinen.
- 5 Vastapuoli puolustautui väittämällä, että valittaja ollut näyttänyt toteen, ettei hänen näköönsä liittyviä ongelmia voitu korjata tavanomaisilla näön korjaamiseen tarkoitetuilla välineillä, ja että lainsäätäjä oli säätänyt, että työntekijöille oli annettava näön korjaamiseen tarkoitettut erityiset korjaavat apuneuvot, mutta se ei ollut säätänyt niiden arvon korvaamisesta.
- 6 Tribunalul Cluj hylkäsi valittajan vaatimuksen, koska se katsoi, että asetuksen nro 1028/2006 14 §:n mukaan työntekijöille on annettava tarvittavat erityiset korjaavat apuneuvot, mutta asetuksessa ei säädetä tällaisten apuneuvojen hankintakustannusten korvaamisesta.
- 7 Valittaja valitti tuomiosta ennakkoratkaisua pyytävään tuomioistuimeen, Curtea de Apel Clujiin (Clujin muutoksenhakutuomioistuin).
- 8 Muutoksenhakutuomioistuimessa valittaja pyysi, että unionin tuomioistuimelle esitettäisiin SEUT 267 artiklan mukainen direktiivin 90/270/ETY 9 artiklan tulkintaa koskeva ennakkoratkaisupyyntö.

Pääasian asianosaisten keskeiset perustelut

- 9 Valituksensa perusteluissa valittaja esittää, että asetuksen nro 1028/2006 14 §:n tekstissä säädetään, että työntekijöille on annettava erityiset korjaavat apuneuvot, eikä siinä aseteta rajoja tämän [velvoitteen] toteuttamistavalle. Valittaja on todennut, että esillä olevan asian kannalta merkityksellisessä säännöstekstissä ei nimenomaisesti mainita, millä tavoin tällaiset apuneuvot on toimitettava.
- 10 Hän toteaa myöskin kääntyneensä vastapuolen puoleen selvittääkseen erityisten korjaavien apuneuvojen toimittamista koskevan velvoitteen rahoitusvaikutuksia, jolloin hänelle oli vastattu, ettei tällaisten menojen kattaminen sisältynyt mihinkään erityiseen talousarvioon, ja häntä oli pyydetty kiinnittämään huomiota lainsäädäntöön, jossa säädetään 10 prosentin palkankorotuksesta raskaiden työolojen perusteella.
- 11 Valittaja katsoo, että riita-asian ratkaisemiseksi on tulkittava direktiivin 9 artiklaa ja että käsitettä ”erityiset korjaavat apuneuvot” olisi tulkittava yhdenmukaisesti koko Euroopan unionissa, erityisesti sen vuoksi, ettei tätä käsitettä ole selvennetty riittävästi myöskään direktiivissä. Hänen mukaansa olisi ratkaistava, voivatko

myös näyttöpäätetyössä käytettävät silmälasit kuulua tämän käsitteen piiriin ja onko tällaista erityistä korjaavaa apuneuvoa käytettävä yksinomaan työpaikalla vai voidaanko sitä käyttää myös muussa toiminnassa vapaa-ajalla. Lisäksi hän katsoo, että myös näiden kulujen korvaamisen tapoja on tarpeen tulkita yhdenmukaisesti siten, että on selvää, voiko työnantaja korvata tällaiset kustannukset vai ainoastaan hankkia kyseisiä apuvälineitä työntekijöille.

- 12 Valittaja toteaa, ettei tässä yhteydessä ole olemassa riittävää kansallista käytäntöä, että unionin tuomioistuimelle ei ole aiemmin esitetty tällaista ennakkoratkaisukysymystä ja että näitä käsitteitä tulkitaan unionin tasolla vaihtelevasti.
- 13 Vastapuolen mukaan unionin tuomioistuimelle ei ole tarpeen esittää ennakkoratkaisupyyntöä, koska Curtea de Apel Cluj (Clujin muutoksenhakutuomioistuin) on ilmaissut kantansa siviilituomiossa nro 1009/2017, jossa se katsoi, että käsite ”erityinen korjaava apuneuvo” tarkoittaa sellaista työntekijälle välttämätöntä apuneuvoa, joka on tarpeen yksinomaan työpaikan laitteita tai työkaluja käytettäessä ja jonka tarkoitus on suojata työntekijää haitallisilta, vaarallisilta tai vahingollisilta tekijöiltä. Koska silmälasit eivät ole yksinomaan työpaikalla vaan myös muuten arkielämässä käytettävä apuväline, vastapuoli katsoo, ettei niitä voida rinnastaa asetuksen nro 1028/2006 14 §:ssä tarkoitettuihin erityisiin korjaaviin apuneuvoihin.
- 14 On totta, ettei ole olemassa erityisen korjaavan apuneuvon legaalimääritelmää, mutta tällaisen apuneuvon luonnehdinta on tehtävä erityisen tarkasti, jotta se voidaan erottaa tavanomaisesta korjaavasta apuneuvosta, jollaisena silmälasia tosiasiallisesti voidaan pitää. Pelkästään se, että silmälasien tarve on ilmennyt työterveyslääkärin suorittamassa lääkärintarkastuksessa, ei riitä perusteeksi sille, että tällaista apuneuvoa voitaisiin pitää asetuksen nro 1028/2006 14 §:ssä tarkoitettuna erityisenä apuneuvona.
- 15 Tätä näkemystä tukevana seikkana voidaan pitää myös työturvallisuudesta ja -terveydestä annetun lain 319/2006 5 §:n j kohdassa tarkoitettua henkilökohtaisen suojavarusteen määritelmää. Sen nojalla erityinen korjaava apuneuvo voi olla vain väline, joka liittyy läheisesti työpaikalla harjoitettavaan toimintaan.

Tiivistelmä ennakkoratkaisupyyntöä perusteista

- 16 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin toteaa, että koska direktiivissä ei ole määritelty erityisiä korjaavia apuneuvoja ja tavanomaisia korjaavia apuneuvoja, tuomioistuin ei voi arvioida, millaisia ovat ne näön korjaamiseen käytettävät erityiset korjaavat apuneuvot, joiden voidaan katsoa kuuluvan sellaisten apuneuvojen ryhmään, jotka työnantajan on toimitettava. Näin ollen on ratkaistava, voivatko silmälasit kuulua käsitteen piiriin.
- 17 Mainittu tuomioistuin pitää hyödyllisenä selvittää myös, onko direktiivin 90/270/ETY 9 artiklassa tarkoitettu näön korjaamiseen tarkoitettu erityinen

korjaava apuneuvo esine, joka on tarkoitettu käytettäväksi yksinomaan työpaikalla tai työtehtäviä suoritettaessa, vai voidaanko sitä käyttää myös muualla kuin työpaikalla.

- 18 Tulkintavaikeus johtuu siitä, että direktiivissä 90/270/ETY viitataan työntekijöiden oikeuksiin ja työnantajien velvollisuuksiin työsuhteen alkaessa ja sen aikana suoritettun silmälääkärin tutkimuksen tulosten perusteella. Siten sitä olisi mahdollista tulkita siten, että koska direktiivin 9 artiklassa säädetään työsuhteeseen liittyvästä seikasta, annetun korjaavan apuvälineen on liityttävä työsuhteeseen ja sitä olisi näin ollen käytettävä yksinomaan työpaikalla. Toisaalta on olemassa myös sellaisia näön korjaamiseen käytettäviä apuneuvoja, kuten silmälasit (joista nyt esillä olevassa asiassa on kysymys), joita voidaan käyttää sekä työpaikalla että sen ulkopuolella. Tällöin merkityksellisenä seikkana voidaan pitää sitä, että korjaavaa apuneuvoa käytetään työpaikalla, ja se, että niitä käytetään myös sen ulkopuolella, on merkityksetöntä.
- 19 Toinen nyt esillä olevassa asiassa merkityksellinen seikka liittyy työnantajalle direktiivin 90/270/ETY 9 artiklan nojalla kuuluvaan velvollisuuteen antaa työntekijöille erityiset korjaavat apuvälineet ja taata, ettei niistä aiheudu työntekijöille kustannuksia. Yhtäältä direktiivissä viitataan nimenomaisesti vain siihen, että työnantajan on annettava erityiset korjaavat apuneuvot, mutta toisaalta vastaavaan tulokseen päästään myös tapauksessa, jossa työnantaja korvaa työntekijän ostaman korjaavan apuneuvon kustannukset. Viimeksi mainitun tilanteen etuna on myös se, että työntekijä voi ajoissa ryhtyä näkönsä korjaamiseksi vaadittaviin toimenpiteisiin tarvitsematta odottaa työnantajan toimia asiassa, koska työntekijällä on mahdollisuus pyytää työnantajaa korvaamaan kulut jälkikäteen.
- 20 Lopuksi nyt esillä olevassa asiassa nousee esiin kysymys siitä, voidaanko katsoa, että velvollisuus taata näön korjaamiseen tarkoitetut erityiset korjaavat apuneuvot on täytetty myöntämällä työoloihin perustuva palkankorotus. Se, että työnantaja takaa tällaiset järjestelyt, edellyttää, että se vastaa niihin liittyvistä kuluista tai, jos samaan tulokseen voidaan päästä siten, että työnantaja korvaa työntekijän hankkiman apuneuvon kulut, maksaa viimeksi mainitulle tietyn rahasumman. Mikäli työntekijälle annetaan palkankorotus sellaisten työolojen perusteella, joissa näön katsotaan heikentyneen, on pohdittava, poistaako menettely työnantajan velvollisuuden taata, että työntekijä saa näön korjaamiseen tarkoitetun erityisen korjaavan apuneuvon.